

Wojciech Jarecki

Uczelnie wyższe jako źródło korzyści dla władz miasta

Ekonomiczne Problemy Usług nr 77, 107-120

2011

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

WOJCIECH JARECKI

Uniwersytet Szczeciński

UCZELNIE WYŻSZE JAKO ŹRÓDŁO KORZYŚCI DLA WŁADZ MIASTA

Wprowadzenie

Na przełomie lat 50. i 60. XX wieku rozwijała się wiedza nazywana teorią kapitału ludzkiego. W myśl tej teorii człowiek jest najwartościowszym elementem w zasobach przedsiębiorstwa, gdyż jego wiedza i umiejętności oraz zdrowie mają największy wpływ na wielkość i jakość produktów oraz świadczonych usług, a w konsekwencji na wzrost gospodarczy. Uznano, że podstawowym warunkiem tworzenia i rozwoju kapitału ludzkiego w długim okresie są inwestycje w kształcenie ludzi. W skali makroekonomicznej wpływa ono bezpośrednio na rozwój gospodarczy danego kraju. W skali mikroekonomicznej jakość kapitału ludzkiego ujawnia się w wydajności pracy i konkurencyjności przedsiębiorstw. Wydajność pracy z kolei bezpośrednio wpływa na wysokość wynagrodzeń pracowników oraz zadowolenie z pracy i z życia, motywuje do doskonalenia osobowego i poprawy warunków bytowych.

Podstawy teorii kapitału ludzkiego zostały sformułowane przez T.W. Schulza¹, który korzystał również z prac J. Mincera² i G.S. Beckera³. Później

---

¹ T.W. Schultz, *Investment in Human Capital*, „The American Economic Review” 1961, No. 1, s. 1–17; idem, *Reflection on Investment in Man*, „Journal of Political Economy” 1962, No. 5; idem, *The Economic Value of Education*, New York 1963; idem, *The Rate of Return in Allocating Investment Resources to Education*, „Journal of Human Resources” 1967, No 2.

² J. Mincer, *Investment in Human Capital and Personal Income Distribution*, „Journal of Political Economy” 1958, Vol. 66, No. 4, s. 281–302; idem, *On-the-job Training: Costs, Returns and Some Implications*, „Journal of Political Economy” 1962, No 5.

teoria ta została przez Beckera rozwinięta i opisana⁴. Zgodnie z tą teorią, nakłady finansowe na podnoszenie jakości tego czynnika traktuje się jak nakłady inwestycyjne. T.W. Schultz wyodrębnił pięć rodzajów nakładów rozwijających kapitał ludzki⁵:

- a) edukację formalną,
- b) kształcenie w miejscu pracy,
- c) zdrowie,
- d) programy studiów dla dorosłych,
- e) migracje.

Za podstawowe uznaje się nakłady na edukację, gdyż one wpływają na dalsze inwestycje – dbanie o stan zdrowia, rozwój zainteresowań naukowych, chęć do własnego rozwoju, możliwość adaptacji i implementacji nowych technologii itd. Poza tymi korzyściami, wynikającymi z podniesienia poziomu wykształcenia i posiadanej wiedzy przez społeczeństwo, które z kolei wpływają na rozwój państw, a w mniejszej skali – regionów czy miast, istnieją bezpośrednie korzyści pieniężne z osób inwestujących w swoją edukację. Korzyści te wynikają z samej inwestycji, która tworzy popyt, czym zainteresowani powinni być zarządzający miastem, regionem oraz państwem. Dotyczy to w szczególności inwestycji w studiowanie, gdyż w zasadzie, w kształceniu formalnym, tylko ten poziom edukacji należy traktować stricte w kategoriach inwestycyjnych.

Ze zdobywaniem wiedzy, szczególnie przez studiowanie, związane są koszty jawne i ukryte. Z punktu widzenia niniejszego artykułu za najważniejsze uznano koszty jawne – bezpośrednio i pośrednio związane ze studiami. Oszacowanie bowiem wielkości tych kosztów może służyć do określenia wysokości środków pieniężnych pozostawionych w miejscowości studiowania. Dotyczy to być może w większym stopniu kosztów pośrednich.

Mając powyższe na uwadze, postanowiono zbadać, jaką wielkość środków pieniężnych zostawia w miejscowości studiowania w ciągu roku akademickiego student kierunków ekonomicznych. Przy założeniu, że studenci innych kierunków mają zbliżoną wielkość wydatków, autor przeprowadzi szacunki wielkości

---

³ G.S. Becker, *Investment in Human Capital: A Theoretical Analysis*, „The Journal of Political Economy” 1962, Vol. 70, No. 5, Part 2, s. 9–49; idem, *Underinvestment in College Education*, „American Economic Review” 1960, No. 5, s. 346.

⁴ Idem, *Human Capital. A Theoretical Analysis with Special Reference to Education* National Bureau of Economic Research, New York 1975; idem, *The Economic Approach to Human Behavior*, University of Chicago Press, Chicago 1976.

⁵ T.W. Schultz, *Investing in People*, University California Press, Berkeley & Los Angeles 1981, s. 129.

wydatków wszystkich studentów w ciągu roku w województwie zachodniopomorskim. Rozróżniono przy tym studentów stacjonarnych i niestacjonarnych. Postawiona teza brzmi: podejmowanie studiów przynosi na tyle duże korzyści pieniężne miastu, przedsiębiorstwom i dla regionalnego rynku pracy, że jego władze powinny być zainteresowane wsparciem finansowym lub organizacyjnym osób studiujących.

Badania przeprowadzono za pomocą formularzy ankiet na wydziałach studiów stacjonarnych: Uniwersytet Szczeciński – Wydział Nauk Ekonomicznych i Zarządzania (WNEiZ) oraz Wydział Zarządzania i Ekonomiki Usług (WZiEU), oraz niestacjonarnych: WNEiZ, WZiEU, Zachodniopomorska Szkoła Biznesu (ZSB), Wydział Ekonomii Zachodniopomorskiego Uniwersytetu Technologicznego (ZUT)⁶ oraz w punkcie wykładowym WNEiZ w Wałczu.

Uzyskano 1072 poprawnie wypełnione formularze ankiet (na 2133 przeprowadzane). Dokonano proporcjonalnego doboru próby – ankietowano z każdego rocznika losowo wybrane dwie grupy studenckie (około 40 osób), jedynie z WNEiZ ze studiów stacjonarnych ankietowano po 2 grupy z każdego kierunku studiów i ponad 50% z piątego roku wszystkich kierunków. Badania przeprowadzono w okresie październik 2008 – czerwiec 2009 roku na pięciu latach studiów. Studenci wypełniali ankietę, która była zabierana przez ankietera i oddawana do uzupełnienia w kolejnych kwartałach. Dobór próby w wymiarze ilościowym przedstawiono w tabeli 1.

Tabela 1

Liczba badanych studentów studiów stacjonarnych i niestacjonarnych według wydziałów

Wyszczególnienie	Studia stacjonarne			Studia niestacjonarne					
	WNEiZ	WZiEU	razem	WNEiZ	WZiEU	ZUT	ZSB	Wałcz	razem
Liczba studentów	428	102	530	128	92	106	97	119	542

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych.

Aby zrealizować postawiony cel i zweryfikować postawioną hipotezę, najpierw przedstawiono od strony teoretycznej kwestię wydatków pośrednich i bezpośrednich ponoszonych na kształcenie, następnie scharakteryzowano sy-

⁶ ZUT powstał w 2009 r. z połączenia Politechniki Szczecińskiej i Akademii Rolniczej.

tuację na rynku szkolnictwa wyższego w województwie zachodniopomorskim, ze szczególnym uwzględnieniem Szczecina i kierunków ekonomicznych, a w części empirycznej zaprezentowano badania własne.

1. Indywidualne wydatki na kształcenie – ujęcie teoretyczne

Duża część kosztów studiowania to koszty jawne, związane bezpośrednio i pośrednio z kształceniem. Dwa pierwsze z wymienionych poniżej kosztów należą do bezpośrednich, a pozostałe do pośrednich. Wyróżnia się zatem następujące koszty⁷:

- a) materiałów do nauki, w tym podręczników, akcesoriów biurowych,
- b) opłat bezpośrednich za studia,
- c) zamieszkania,
- d) wyżywienia,
- e) ubioru,
- f) środków transportu,
- g) środków na ochronę zdrowia, w tym na ubezpieczenie,
- h) środków komunikacji (Internet, telefon itp.),
- i) czasu wolnego, kultury i sportu,
- j) dodatkowych kursów, szkoleń itd.

Na wyżywienie, odzież i obuwie, ubezpieczenie i środki medyczne, opłaty za telefon, Internet, RTV, rozrywkę, kulturę oraz koszty przejazdu i zamieszkania wydaje się niezależnie od tego, czy się studiuje, czy pracuje. Dlatego też nie uwzględnia się tych kosztów np. przy szacowaniu rentowności kształcenia, jednak koszty te są ponoszone, a w związku z tym powstaje w jakiejś miejscowości popyt w wysokości tych kosztów. Można przyjąć, że dla osób mieszkających na stałe w miejscowości, w której studiuje, wydatki pośrednie można pominać. Dodatkową korzyścią jednak dla rozwoju miasta czy regionu jest to, że przyjeżdża student spoza tego obszaru. Wówczas jest to korzyść w postaci dodatkowego popytu na mieszkanie, żywność, transport itd. Niekorzystny jest natomiast wyjazd studenta do innej miejscowości na studia. Warto też zauważyć,

---

⁷ *Die Wirtschaftliche und soziale Lage der Studierenden in der Bundesrepublik Deutschland 2006*, Bundesministerium fuer Bildung und Forschung, Bonn–Berlin 2007, s. 24.

że struktura wydatków studentów jest trochę inna niż osób pracujących czy bezrobotnych, ale można przyjąć, że różnice w strukturze nie są istotne⁸.

Poza środkami finansowymi do kosztów ponoszonych przez studentów można zaliczyć również koszt alternatywny czasu nauki, czyli czas poświęcony na przykład na⁹:

- a) zajęcia na uczelni,
- b) naukę w bibliotece,
- c) naukę w domu lub akademiku w ramach przygotowania do zajęć,
- d) naukę na kursach, szkoleniach,
- e) wolontariat,
- f) kulturę (kino, teatr, literatura piękna),
- g) rozrywkę (spotkania towarzyskie, wyjścia do pubów).

Przedstawione możliwości wykorzystania czasu na naukę zapewne można przełożyć na wyniki kształcenia, a w przyszłości częściowo również na wysokość wynagrodzeń, zadowolenie z pracy, stabilność zatrudnienia itd. Są to jednak wielkości nie do oszacowania. Można zatem stwierdzić, że koszty ponoszone przez poszczególne osoby mogą być różne w zależności od kraju, jego sytuacji gospodarczej, rynku pracy itd.

Korzyści pieniężne ze studenta dla miasta będą zatem sumą indywidualnych kosztów bezpośrednich i pośrednich. Będzie jednak konieczne rozróżnienie osób studiujących w trybie stacjonarnym i niestacjonarnym oraz studentów mieszkających i niemieszkających w miejscowości, w której studiują.

2. Szkolnictwo wyższe ekonomiczne w Szczecinie i województwie zachodniopomorskim

Szczecin należy do średniej wielkości ośrodków akademickich. W roku akademickim 2007/2008 funkcjonowały tu 22 uczelnie wyższe (spośród 33 działających w województwie zachodniopomorskim), z czego 19 miało siedzibę w Szczecinie, a pozostałe były filiami i wydziałami zamiejscowymi uczelni z innych miast. Szczecińskie uczelnie również prowadziły 5 wydziałów zamiejscowych, 2 punkty konsultacyjne, 7 terenowych ośrodków dydaktycznych i 7 zamiejscowych ośrodków dydaktycznych.

⁸ M. Kirchner, *Geschenkter Wohlstand – Bildungsrenditen eines gebuehrenfreien Hochschulstudium*, Universitaet Potsdam, Potsdam 2007, s. 185.

⁹ *Die Wirtschaftliche und soziale Lage der Studierenden...*, op. cit., s. 27–31.

W roku akademickim 2008/2009 studiowało w województwie zachodniopomorskim prawie 80 tys. studentów (4,3% ogółu studentów w Polsce), z czego prawie 41 tys. na studiach stacjonarnych i ponad 39 tys. na niestacjonarnych. Zdecydowana większość studentów studiowała w Szczecinie, głównie na Uniwersytecie Szczecińskim (około 30 tys. osób), Politechnice Szczecińskiej (ponad 9 tys. osób), Akademii Rolniczej (ponad 7 tys. osób), Pomorskiej Akademii Medycznej (około 3 tys. osób), Akademii Morskiej (ponad 3 tys. osób), w Zachodniopomorskiej Szkole Biznesu (około 3 tys.) i Wyższej Szkole Humanistycznej Towarzystwa Wiedzy Powszechnej (ponad 2 tys. osób)¹⁰. Poza Szczecinem w województwie zachodniopomorskim uczelnią o porównywalnej liczbie studentów była jedynie Politechnika Koszalińska, która nie miała wydziału ekonomicznego, ale instytut o tym profilu. Na uczelni tej studiowało ogółem prawie 11 tys. studentów. Informacje te ujęto w tabeli 2.

Tabela 2

Szkoły wyższe i studenci w województwie zachodniopomorskim w roku akademickim 2007/2008

Wyszczególnienie	Szkoły wyższe 2007/2008	Studenci (tys.)		
		ogółem	stacjonarni	niestacjonarni
Ogółem	22	80,1	40,8	39,3
Uniwersytety	1	32,1	15,3	16,8
Wyższe szkoły techniczne	2	20,6	13,8	6,8
Wyższe szkoły rolnicze	1	7,3	5,1	2,2
Wyższe szkoły ekonomiczne	1	3,0	0,3	2,7
Wyższe szkoły pedagogiczne	1	2,4	0,2	2,2
Akademie medyczne	1	2,9	2,0	0,9
Wyższe szkoły morskie	1	3,4	2,0	1,4
Wyższe szkoły zawodowe	10	5,0	1,4	3,6
Wyższe szkoły artystyczne	1	0,2	0,2	0,0
Pozostałe szkoły	3	3,1	0,2	2,9

Źródło: *Rocznik statystyczny...*, op. cit., s. 203–206.

¹⁰ *Rocznik statystyczny województwa zachodniopomorskiego*, WNUS, Szczecin 2008, s. 113. Te dwie ostatnie – w roku akademickim 2007/2008.

3. Koszty studiowania i ich struktura – wyniki badań empirycznych

Wielkość i strukturę kosztów studiowania bezpośrednich i pośrednich oraz ich sumę, czyli kosztów całkowitych, badano zarówno na studiach stacjonarnych, jak i niestacjonarnych. Do kosztów bezpośrednich na studiach stacjonarnych zaliczono wydatki ponoszone na podręczniki i skrypty oraz akcesoria biurowe (zeszyty, długopisy itd.). Na studiach niestacjonarnych doliczono wysokość czesnego. Do kosztów całkowitych studiowania zaliczono łącznie wymienione koszty bezpośrednie oraz koszty pośrednie: opłaty za akademik i stancję¹¹, bilet miesięczny komunikacji miejskiej (tylko studenci stacjonarni) i inne koszty dojazdów, kursy językowe, sprzęt komputerowy i programy komputerowe, kursy związane bezpośrednio ze studiami oraz inne kursy. Pominięto w badaniach własnych wydatki na żywność, odzież i obuwie oraz na zdrowie, rekreację i kulturę, ale ich wysokość dla województwa zachodniopomorskiego zaczerpnięto z danych GUS¹² (tabela 3).

Tabela 3

Przeciętne miesięczne i roczne (rok akademicki) rozchody na osobę w województwie zachodniopomorskim

Rodzaj rozchodu	Wysokość rozchodu na miesiąc (zł)	Wysokość rozchodu na 9 miesięcy (zł)
Żywność i napoje bezalkoholowe	247	2223
Napoje alkoholowe i wyroby tytoniowe	28	252
Odzież i obuwie	47	423
Zdrowie	43	387
Rekreacja i kultura	73	657
Łączność	45	355
Razem	483	4347

Źródło: opracowanie własne na podstawie: *Budżety gospodarstw...*, op. cit.

Z danych zawartych w tabeli 3 wynika po pierwsze, że najwyższe wydatki z wymienionych w tabeli są przeznaczane na żywność i napoje bezalkoholowe – prawie 250 zł miesięcznie, czyli ponad 2200 zł w roku akademickim¹³. Wy-

¹¹ W przypadku studiów zaocznych tylko opłaty podczas weekendowych zjazdów.

¹² *Budżety gospodarstw domowych w 2009 r.*, GUS, Warszawa 2010, s. 99.

¹³ Przyjmując, że wydatki średnie odpowiadają średnim wydatkom studentów.

datki (rozchody) dla wymienionych grup dóbr wynoszą w sumie niecałe 500 zł miesięcznie, czyli ponad 4300 zł w roku akademickim.

Dane z tabeli 3 zostaną uzupełnione przez koszty oszacowane na podstawie badań własnych. Najpierw zostaną przedstawione wyniki badań przeprowadzonych na studiach stacjonarnych dotyczące kosztów całkowitych studiowania, z wyodrębnieniem kosztów bezpośrednich, a następnie w takim samym układzie na studiach niestacjonarnych.

3.1. Koszty studiowania na studiach stacjonarnych i niestacjonarnych

Koszty studiowania na studiach stacjonarnych badano na dwóch wydziałach Uniwersytetu Szczecińskiego. Średnie koszty całkowite przedstawiono w tabeli 4.

Tabela 4

Koszty całkowite i bezpośrednie ponoszone na studiach stacjonarnych w roku akademickim 2008/2009 z podziałem na lata studiów i wydziały (zł)

Rok studiów	Koszty całkowite			Koszty bezpośrednie		
	WNEiZ	WZiEU	ogółem	WNEiZ	WZiEU	ogółem
Pierwszy	3241	3126	3221	470	309	415
Drugi	3812	3509	3750	363	613	453
Trzeci	3503	3580	3555	253	149	221
Czwarty	3905	2906	3636	397	560	440
Piąty	3359	2755	3158	198	184	191
Razem*	17820	15876	17320	1681	1813	1720
Rozchody inne**	17235	17235	17235	-	-	-
Łącznie koszty całkowite studiów	35055	33111	34555	-	-	-
Łącznie pierwszy rok studiów	7588	7473	7568	-	-	-

* Przyjęto w uproszczeniu, że taki koszt ponosi student w ciągu pięciu lat studiów.

** Z tabeli 3 pomnożone przez pięć (okres studiów).

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych.

Całkowity koszt pięcioletnich studiów stacjonarnych, liczony ogółem na podstawie badań własnych dla wszystkich lat w roku akademickim 2008/2009, wyniósł ponad 17 tys. zł, przy czym na WNEiZ prawie 18 tys. zł, a na WZiEU niecałe 16 tys. zł, czyli na WNEiZ koszty są o około 2 tys. zł wyższe niż na

WZiEU. Uwzględniając rozchody przedstawione w tabeli 3, można stwierdzić, że wszystkie wydatki w okresie 5 lat studiów wyniosły około 35 tys. zł, a na pierwszym roku studiów, czyli gdy nie ma jeszcze możliwości uzyskiwania stypendiów naukowych, około 7,5 tys. zł (tabela 4). Najwyższe koszty zarówno całkowite, jak i bezpośrednie ponoszone są na drugim roku studiów.

Koszty całkowite studiowania mogą być zapewne istotnym czynnikiem szacowania zapotrzebowania na środki pieniężne niezbędne do studiowania. Kandydat na studia powinien mieć świadomość, ile będzie potrzebował tych środków na podręczniki, akcesoria biurowe, sprzęt komputerowy, ale też na wyżywienie, mieszkanie, dojazdy itd. Z drugiej strony wydatki te stanowią przychody przedsiębiorstw w miejscu studiowania.

Koszty bezpośrednie studiowania na studiach stacjonarnych stanowią około 10% kosztów całkowitych i wyniosły średnio 1720 zł za całe studia: na WNEiZ – około 1700 zł, a na WZiEU około 1800 zł. Można więc uznać, że koszty ponoszone przez studentów studiów stacjonarnych bezpośrednio na studiowanie nie są wysokie, gdyż wynoszą około 350 zł rocznie.

Tabela 5

Średnie całkowite i bezpośrednie koszty studiowania na studiach niestacjonarnych w roku akademickim 2008/2009 oraz koszty roczne

Koszty	WNEiZ	WZiEU	ZUT	ZSB	Wałcz	Ogółem	Średnio rocznie
Koszty całkowite	26 682	28 034	21 977	29 152	24 974	26 817	5 363
Koszty bezpośrednie	20 908	23 561	17 346	20 363	20 509	20 828	4 166

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych i załącznika 1.

Koszty całkowite studiowania na studiach niestacjonarnych wynoszą średnio prawie 27 tys. zł i są wyższe o około 10 tys. zł, czyli o ponad 1/3 więcej niż na stacjonarnych, jeśli uwzględni się jedynie koszty oszacowane na podstawie badań własnych. W przeciwieństwie do studiów stacjonarnych większość kosztów całkowitych (prawie 80%) stanowią koszty bezpośrednie. Ich wysokość wynika z czesnego.

W oparciu o powyższe dane można oszacować wielkość wydatków ponoszonych przez studentów w województwie zachodniopomorskim (tabela 6).

Wyszczególniono przy tym wydatki studentów największej uczelni w województwie – Uniwersytetu Szczecińskiego.

Tabela 6

Popyt roczny studentów stacjonarnych i niestacjonarnych w województwie zachodniopomorskim

Wyszczególnienie	Liczba studentów (tys.)		Popyt całkowity roczny (tys. zł)*		
	stacjonarni	niestacjonarni	stacjonarni	niestacjonarni	ogółem
Województwo zachodniopomorskie	40,8	39,3	285 600	212 200	497 800
Uniwersytet Szczeciński	15,3	16,8	107 100	82 620	189 720

* Przy założeniu na podstawie tabeli 4, że roczne wydatki studentów stacjonarnych wynoszą 7 tys. zł, a niestacjonarnych 5,4 tys. zł.

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych.

Studenci studiów stacjonarnych tworzą w województwie zachodniopomorskim rocznie popyt w wysokości prawie 290 mln zł, a największej szczecińskiej uczelni – prawie 110 mln zł (tabela 6). Studenci studiów niestacjonarnych tworzą w tym województwie popyt w wysokości ponad 210 mln zł, a samego Uniwersytetu Szczecińskiego – prawie 83 mln zł. W sumie w województwie popyt jest tworzony w wysokości prawie 500 mln zł, a poprzez studentów US – prawie 190 mln zł. Są to oczywiście szacunki mocno przybliżone. Osoba niepodjęająca studiów też tworzy popyt, ale w tych wyliczeniach warto wskazać na wielkość korzyści z „przyciągania” studentów z innych regionów czy krajów. Dodatkowymi korzyściami będą środki z budżetu, z grantów itd.

3.2. Struktura wydatków studentów

W celu pogłębionej analizy ponoszonych wydatków na kształcenie, a tym samym rodzaju i wielkości zgłaszanego popytu przez studentów, warto przeanalizować ich strukturę ze szczególnym uwzględnieniem wydatków najczęstszych i największych (tabele 7 i 8).

Tabela 7

Rodzaje i częstość ponoszonych kosztów studiowania (%)

Rodzaje ponoszonych kosztów	Studenci stacjonarni		Studenci niestacjonarni	
	WNEiZ	inne w Szczecinie	WNEiZ	inne w Szczecinie
Czesne	0,0	2,9	100,0	99,8
Stancja i akademik	57,0	46,1	4,7	5,8
Podręczniki, skrypty itd.	76,6	73,5	81,3	75,8
Akcesoria biurowe	87,9	85,3	90,6	88,4
Sieciówka i dojazdy	78,3	74,5	43,8	59,7
Kursy językowe	10,0	7,8	7,8	7,2
Akcesoria komputerowe	57,7	61,8	45,3	54,8
Inne kursy związane ze studiami lub przyszłą pracą	3,7	6,9	1,6	3,4
Inne	15,7	6,9	7,0	8,5

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych.

Najczęstszymi kosztami ponoszonymi przez studentów stacjonarnych są akcesoria biurowe, dojazdy, podręczniki i skrypty, a zatem głównie koszty bezpośrednie, które nie są wysokie¹⁴ (tabela 7). Stosunkowo dużo osób, bo około 60%, ponosi koszty związane z akcesoriami komputerowymi, a około 50% – z wydatkami na stancję lub akademik.

¹⁴ Zob. tabele 3 i 4.

Tabela 8

Wartość rocznego popytu studentów stacjonarnych na wybrane dobra w województwie zachodniopomorskim

Rodzaje ponoszonych kosztów	Wartość ponoszonych kosztów jednostkowych (zł)	Częstość ponoszonych kosztów (%)	Liczba studentów ponoszących koszty (tys.)	Wartość ponoszonych kosztów = wartość popytu (tys. zł/rok)
Stacja i akademik	2888	50,0	20,4	58 915,2
Sieciówka i dojazd	510	75,0	30,6	15 606,0
Kursy językowe	1074	10,0	4,1	4 403,4
Inne kursy związane ze studiami lub przyszłą pracą	972	5,0	2,0	1 944,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych.

Dane zawarte w tabeli 8 pokazują, że średnie roczne koszty opłat za akademik/stację wyniosły prawie 2900 zł. Na kursy językowe studenci uczestniczący w tych kursach wydali średnio około 1100 zł, na inne kursy związane ze studiami kosztowały ich średnio około 1000 zł.

Przedstawione w tabeli 8 szacunki pokazują, że studenci wydają na zamieszkanie związane ze studiami w województwie zachodniopomorskim prawie 59 mln zł na rok, na dojazdy prawie 16 mln zł, na kursy językowe ponad 4 mln zł, a na inne kursy związane z przyszłą pracą prawie 2 mln zł.

Podsumowanie

Przedstawione szacunki pokazują, że studenci są podmiotem, który może istotnie wpływać na popyt na określone dobra i usługi. Wpływa to na tworzenie nowych miejsc pracy i wzrost danego miasta czy regionu. Można w uproszczeniu uznać, że miasto zyskuje rocznie na jednym studencie niestacjonarnym 5,4 tys. zł, a stacjonarnym 7 tys. zł (lub traci podobną wielkość, jeśli student wyjedzie do innej miejscowości). Tym samym uzasadnione wydaje się przypuszczenie, że osoba studiująca rok daje pracę na miesiąc przynajmniej jednej osobie. Miasto, w którym jest uczelnia wyższa, powinno być zatem zainteresowane wzrostem liczby osób studiujących. Pogłębione badania mogłyby pokazać, jak duże środki i w jaki sposób miasto mogłoby przeznaczać dla przyszłych

studentów, szczególnie tych, którzy mieszkają daleko od Szczecina, a nawet poza granicami Polski, są z rodzin mało zamożnych itd.

Warto postawić pytanie, czy te wyliczenia mają sens? Wszak każde miasto może próbować przyciągać studentów i być może jest to działanie o sumie zerowej. Odpowiedź wydaje się pozytywna. Poza wymienionymi korzyściami dla miasta warto dodać, że dzięki wspieraniu zainteresowania podejmowaniem studiów szczególnie osób z mniejszych miejscowości można pozyskać studentów mających predyspozycje do studiowania, ale uboższych, którym brak środków na studia. Poza tym kształcenie daje wiele pozytywnych efektów zewnętrznych korzystnych dla regionu i całego społeczeństwa¹⁵. Dochodzi do tego jeszcze aspekt wzrostu zatrudnienia ze środków budżetowych, gdyż również uczelnia oferuje więcej miejsc pracy przy wzroście liczby studentów. Na koniec warto dodać, że przedstawiony aspekt kształcenia wyższego jest tylko jednym z wymiarów studiowania, wcale nie najważniejszym.

Literatura

- Becker G.S., *Human Capital. A Theoretical Analysis with Special Reference to Education* National Bureau of Economic Research, New York 1975.
- Becker G.S., *Investment in Human Capital: A Theoretical Analysis*, „The Journal of Political Economy” 1962, Vol. 70, No. 5, Part 2.
- Becker G.S., *The Economic Approach to Human Behavior*, University of Chicago Press, Chicago 1976.
- Becker G.S. *Underinvestment in College Education*, „American Economic Review” 1960, No. 5.
- Budżety gospodarstw domowych w 2009 r.*, GUS, Warszawa 2010.
- Die Wirtschaftliche und soziale Lage der Studierenden in der Bundesrepublik Deutschland 2006*, Bundesministerium fuer Bildung und Forschung, Bonn–Berlin 2007.
- Jarecki W., *Spoleczne koszty i efekty wyższego wykształcenia*, „Nauka i Szkolnictwo Wyższe” 2009, nr 1.
- Kirchner M., *Geschenker Wohlstand – Bildungsrenditen eines gebuehrenfreien Hochschulstudium*, Universitaet Potsdam, Potsdam 2007.
- Mincer J., *Investment in Human Capital and Personal Income Distribution*, „Journal of Political Economy” 1958, Vol. 66, No. 4.
- Mincer J., *On-the-job Training: Costs, Returns and Some Implications*, „Journal of Political Economy” 1962, No 5.

---

¹⁵ Zob. W. Jarecki, *Spoleczne koszty i efekty wyższego wykształcenia*, „Nauka i Szkolnictwo Wyższe” 2009, nr 1, s. 79–90.

Rocznik statystyczny województwa zachodniopomorskiego, WUS, Szczecin 2008.

Schultz T.W., *Investment in Human Capital*, „The American Economic Review” 1961, No. 1.

Schultz T.W., *Investing in People*, University California Press, Berkeley & Los Angeles 1981.

Schultz T.W., *Reflection on Investment in Man*, „Journal of Political Economy” 1962, No. 5.

Schultz T.W., *The Economic Value of Education*, New York 1963.

Schultz T.W., *The Rate of Return in Allocating Investment Resources to Education*, „Journal of Human Resources” 1967, No 2.

HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS AS A SOURCE OF BENEFIT TO CITY AUTHORITIES

Summary

Individual costs and effects of tertiary education are more and more often subject to examination. These costs translate into demand created by students. Having this in mind, the author analyzed the amount of financial resources that economics students had spent in their place of studying during academic year. Estimates were made with reference to all the students since it was assumed that expenses were similar regardless of the field of study. This allowed to determine demand generated by students in Zachodniopomorskie voivodeship and its structure. Estimates were based on the survey conducted by the author on the costs and effects of studying economics.

Translated by Joanna Czarnecka